LS. 533/84.

Aleg. 52.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu krajowego funduszu szkolnego na r. 1885.

Wysoki Sejmie!

Zasady zawarte w rezolucyach, które Wysoki Sejm wystosował do c. k. Rządu a względnie do Rady szkolnej krajowej w dniu 17. Października 1883. r. w przedmiocie zakładania i utrzymywania publicznych szkół ludowych, tudzież pod względem urządzenia rachunkowości z obrotu funduszów szkolnych, znamionują zwrot stanowczy w rozwoju szkolnictwa ludowego w kraju i w gospodarce funduszów na ten cel przeznaczonych. O ile Rada szkolna krajowa w działalności swojej za r. 1884., tudzież na r. 1885. zastosowała się do życzeń Wysokiego Sejmu? na pytanie to wypada komisyi budżetowej dać ogólną odpowiedź, zanim przystąpi do szczegółowego zbadania preliminarza r. 1885. przedstawionego.

W ustępie 1. wzmiankowanej rezolucyi Wysoki Sejm wytknął dla organizacyi publicznych szkół ludowych kierunek odmienny od zasady dotychczasowej, domagając się w miejsce reorganizacyi szkół istniejących *zakładania szkół nowych* w gminach, które ich dotąd nie miały. Kierunek ten Rada szkolna krajowa przyjęła, a wynik jej działalności streszcza się w tem, że: prócz wprowadzonych w życie szkół nowych w ciągu r. 1883. 40
założono i z dniem 1. września 1884. r. w życie wprowadzono szkół 140
tudzież że szkół, które bądź dotąd już zorganizowane zostały, bądź jeszcze zorganizowane będą, częścią w ciągu roku bieżącego, częścią z dniem 1. Września r. 1885. w życie wejść mają, Rada szkolna krajowa wykazuje 160
razem szkół nowych 340

Cyfra ta przedstawia się nader korzystnie, gdy się zważy, że przyrost szkół ludowych zorganizowanych wedle obowiązujących przepisów w ciągu dziesięciolecia od r. 1872/3 do 1882/3 wynosił tylko szkół 442.

Pocieszający ten objaw stwierdza komisya budżetowa z zadowoleniem, budzi on bowiem nadzieję, że Rada szkolna krajowa, wszedłszy raz szczerze na tory wytknięte jej w rezolucyi sejmowej, zdoła dosięgnąć celu, który Wysoki Sejm w uchwałach swoich zeszłorocznych miał na oku, ażeby w przeciągu następnych lat dziesięciu wszystkie gminy kraju, bądź same dla siebie, bądź w połączeniu z gminami sąsiedniemi publiczne szkoły ludowe otrzymały.

W ust. 2. i 3. zeszłorocznej rezolucyi, W. Sejm domagał się dla organizacyi szkół ludowych *oszczędzania* funduszów miejscowych i funduszu krajowego, zalecając jako środki ku temu wiodące: zadowolenie się na razie zakładaniem szkół *filialnych*, ograniczenie wymagań co do *budynków* szkolnych, tudzież zapobieganie kosztownemu rozszerzaniu szkół istniejących przez dodawanie klas stałych lub równorzędnych za pomocą zaprowadzania *nauki półdniowej*. Wysoki Sejm, biorąc wzgląd na dotyczące przepisy ustaw obowiązujących, chroniąc się zarazem bezwzględności, która mogłaby postęp oświaty narazić na uszczerbek lub może przygłuszyć ofiarność gmin na cele oświaty, w uchwale swojej sam środki zalecone zaznaczył jedynie jako dyrektywę, do której o tyle zastosować się należy, o ile to w danych warunkach będzie możliwem. Nadto zważyć należy, że wszelka zmiana stanowcza w zasadach organizacyi pociąga za sobą konieczność niejakiego okresu przejściowego, w którym wykonanie nowych zasad napotyka na stan rzeczy z dawnej zasady wynikający, ktorego odmiana znaczniejsze sprawia trudności.

W działalności Rady szkolnej za rok 1884. tudzież na r. 1885. oszczędność w kierunku powyżej oznaczonym nie jest jeszcze dostatecznie uwydatnioną. Widocznem przecież jest już i tutaj usiłowanie, dające otuchę, iż przy starannem przestrzeganiu przyjętej zasady w latach następnych korzystniejsze dadzą się osiągnąć wyniki. I tak z pomiędzy szkół 161 które bądź w roku 1884 bądź w roku 1885. w życie wchodzą jest etatowych 63 zaś filialnych 98.

Co do budynków szkolnych starano się od r. 1884. ograniczać ile możności do porzeb najściślejszych i wprowadzano w życie szkoły, skoro tylko umieszczenie dla nich odpowiednie choćby tylko na razie sposobem najmu zostało zapewnione. Zaś szkół, w których odbywała się w roku 1884. nauka połdzienna było ogółem 999.

O ile zresztą wskazana przez Wosoki Sejm oszczędność w organizacyi szkół za r. 1884. uwydatniła się w oddziaływaniu na kraj. fund. szkolny wykaże w przybliżeniu zestawienie następujących cyfer:

Na utrzymanie 150 szkół w r. 1884 *po wydaniu zeszłorocznej rezolucyi sejmowej* nowo w życie wprowadzonych Rada szkolna krajowa preliminuje . . . . 22.372 zł.

Zaś preliminarze lat poprzednich co do szkół *przed wydaniem rzeczonej rezolucyi sejmowej* założonych, zawierają: na utrzymanie 40 szkół w r. 1883. założonych wraz z przemianą filialnych na etatowe i posunięciem nauczycieli młodszych na posady rzeczywiste . . . . 15.000 zł.

na cele powyższe w r. 1882.— szkół nowo założonych 64 . . . . . 20.000 zł.

W ustępach 4. i 5. rezolucyi z dnia 17. Października 1883. r. Wysoki Sejm wezwał Radę szkolną krajową do dokładnego *uporządkowania rachunkowości* w zarządzie okręgowych funduszów szkolnych w tym celu, ażeby dla preliminarza krajowego funduszu szkolnego służyć mogły za podstawę dokładne specyfikacye wydatków, tudzież ażeby Wysokiemu Sejmowi przedkładane były najdalej we dwa lata po upływie każdego roku budżetowego dokładne zamknięcie rachunkowe z obrotu funduszów szkolnych okręgowych. Ta część rezolucyi sejmowej była ostatecznem streszczeniem i wynikiem spostrzeżeń i uwag, czynionych przez komisyę budżetową od r. 1880. w każdorocznem sprawozdaniu o preliminarzu krajowego funduszu szkolnego. A jak słusznie wielką wagę ze względu na gospodarkę szkolną przywiązywał Wysoki Sejm do jak najrychlejszego wprowadzenia ładu w rachunkach z obrotu okręgowych funduszów szkolnych, dowodzą rozprawy sejmowe nad tym przedmiotem w latach ubiegłych, tudzież złożone przez Jego Ekscelencyę Namiestnika Galicyi na posiedzeniu sejmowem z d. 17. Paźdz. 1883. r. oświadczenie które pozwalało się spodziewać, że uporządkowanie rzeczonych rachunków dokonanem będzie w najbliższej przyszłości. Czynność ta nie została dotąd ukończoną, dla tego i w roku bieżącym komisya budżetowa tudzież Wysoki Sejm znajdą się w temsamem nieprawidłowem i trudnem położeniu, w jakiem były dotąd, iż preliminarz na r. 1885. układać będą, bez dokładnej znajomości szczegółowych dat, które za podstawę służyć mu powinny. Wszelako po dokładnem zbadanin stanu rzeczy komisya budżetowa nie może pominąć uwagi że sprawa uporządkowania rachunkowości z obrotu okręgowych funduszów szkolnych jest już bardzo blizką ukończenia, tudzież że postęp do jakiego doszła ta czynność od uchwalenia

rezolucyi sejmowej z d. 17 Października 1883. r. aż do obecnej chwili, zniewala do oddania zupełnego uznania gorliwości i sprężystości Rady szkolnej krajowej. Rada szkolna krajowa korzystając ze służącego sobie w myśl art. 31. Ust. kraj. z d. 2. Maja 1873. (dz. u. kr. Nr. 250) prawa nadzoru nad zarządem funduszów szkolnych, postanowiła położyć tamę nieładowi w rachunkowości z obrotu tychże funduszów jaki zapanował u wszystkich 35 Rad okręgowych (z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa) w ten sposób, iż analogicznie do art. 21. wzmiankowanej ustawy zajęła się załatwianiem tej czynności z własnego ramienia. W oddziale rachunkowym c. k. Namiestnictwa urządzono biuro z dziesięciu funkcyonaryszów złożone, które w zastępstwie okręgowych Rad szkolnych księgi kontowe wszystkich szkół ludowych w kraju podług okręgów szkolnych i powiatów politycznych z całą dokładnością poszczególnych rubryk założyło, i takowe za czas od 1. Stycznia 1884. r. z zupełną ścisłością utrzymuje, czuwając zarazem zapomocą zarządzonego zatwierdzania asygnacyi do kas okręgowych, ażeby o ile tego konieczność z ustaw wypływająca a nieprzewidziana nie wymaga, pojedyńczych rubryk szczegółowych preliminarza nie przekraczano.

Jednocześnie, gdy próby czynione w siedzibach Rad okręgowych szkolnych okazały się bezskutecznemi, Rada szkolna krajowa ściągnęła wszystkie księgi rachunkowe 35 Rad okręgowych szkolnych za czas od r. 1874 po koniec r. 1883 a personal rachunkowy w c. k. Namiestnictwie zajął się sporządzeniem zamknięć rachunków okręgowych funduszów szkolnych za czas rzeczony, oraz — co właśnie najwięcej pracy i czasu wymaga, i co ukończenie czynności przeciwko przewidywaniu przewlekło — likwidacyą wzajemnych pretensyj, oraz obliczeniem zwrotów, jakie przypadają z kasy tychże funduszów na rzecz funduszów miejscowych a względnie stron prestacyjnych, funduszu emerytalnego, nareszcie funduszu krajowego. Czynność ta ukończoną została dotąd całkowicie w biurze rachunkowem dla 11. okręgów szkolnych, a mianowicie dla okręgów: *Jarosław, Jasło, Lwów, Myślenice, Nadwórna, Stanisławów, Tarnopol, Tarnów, Nowy-Sącz, Wadowice, Złoczów.*

Wedle zasięgniętych w tem biurze wiadomości spodziewać się należy ukończenia zamknięć i likwidacyi do końca Października b. r. dla następujących 9 okręgów: *Bochnia, Czortków, Drohobycz, Gorlice, Jaworów, Kołomyja, Kraków, Przemyśl i Stryj.*

Zaś zamknięcia i likwidacye dla pozostałych 15 okręgów biuro rachunkowe ma wszelką nadzieję wykończyć do końca Marca 1885. r.

W obec przedstawionego stanu rzeczy komisya budżetowa mniema, iż może przyjąć za pewne, że preliminarz krajowego funduszu szkolnego na r. 1886 — jak tego i Rada krajowa szkolna w odezwie swojej do Wydziału krajowego z dnia 7. Maja 1884 r. L. 1781 się spodziewa-będzie już oparty na dokładnych datach poszczególnych rubryk, tudzież że poczynając od r. 1885. W. Sejmowi będą przedkładane każdorocznie zamknięcia rachunkowe krajowego funduszu szkolnego w połączeniu z funduszami szkolnemi okręgowemi z drugiego roku w stecz.

Likwidacya z zamknięcia rachunków okręgowych funduszów szkolnych wynikająca wykazuje bardzo znaczne sumy, które przypadną na rzecz funduszu krajowego jako zwrot nadwyżki ztąd pochodzącej, że przez szereg lat od 1874. po koniec 1883. tytułem zasiłków dla okręgowych funduszów szkolnych więcej przyzwalano i asygnowano, aniżeli w rzeczywistości wydawano. Sumy te po części są w zaległościach czynnych pojedynczych funduszów okręgowych, po części zaś jako gotówka w kasach Rad okręgowych. Zasoby gotówki pod tym tytułem funduszowi krajowemu należnej wcale są znaczne, w skutek czego fundusz ten w r. 1885. i w r. 1886. na większe wpływy gotówki z kas okręgowych liczyć może.

Okoliczność ta spowodowała Radę szkolną krajową do zwrócenia uwagi Wydziału krajowego w odezwie z dnia 12. Lipca 1884. L. 8.388 (LW. 37.076/84) że fundusz krajowy w r. 1885. może liczyć na zwiększenie dochodów z tego powodu *co najmniej* o 100.000 zł. Wydział krajowy uczynił z tego użytek i przedstawił wnioski, o których w właściwem miejscu będzie mowa. Tutaj komisya budżetowa chce tylko zaznaczyć, że obfity wzrost dochodów dla funduszu

*

krajowego właśnie w roku tak wielkich klęsk kraju jest okolicznością bardzo pożądaną, dla tego do jak najrychlejszego wykończenia zamknięć rachunkowych i likwidacyj tém większą przywiązywać należy uwagę.

Po tych wstępnych uwagach komisya budżetowa przechodzi do rozbioru preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1885.

Wydatki.

C. k. Rada szkolna krajowa preliminuje wydatki kraj. funduszu szkolnego na .	677.313 zł.
Wydział krajowy oblicza dochody tego funduszu na	126.495 „
Z zestawienia tych dwóch cyfer wynikałby niedobór	550.818 zł.
Według zamknięcia rachunków za rok 1882. wynosiły wydatki	525.077 „
Dochody	138.733 „
Niedobór . .	386.344 zł.
Zaś według zamknięcia rachunków za r. 1883. wynosiły wydatki . . .	533.174 „
Dochody	137.227 „
Niedobór . .	395.947 zł.
W porównaniu z wynikłością z r. 1882 byłyby preliminowane na r. 1885. wydatki większe o	152.236 „
Dochody mniejsze o	12.238 „
Niedobór większy o . .	164.474 zł.
Zaś w porównaniu z wynikłością z r. 1883 wydatki większe o	144.139 „
Dochody mniejsze o	10.732 „
Niedobór większy o . .	154.871 zł.
Rada szkolna krajowa przekroczyła uchwalony przez Wysoki Sejm preliminarz wydatków w r. 1882. o	14.212 „
W r. 1883 zaś o	8.105 „

Przechodząc do szczegółów preliminarza wydatków:

W rubryce I. Rada szkolna krajowa żąda w poz. 1—5 jako kwotę wydatków zwyczajnych na „Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych“ ogółem . . . . 349.420 zł.
w porównaniu z kwotą 306.000 zł na r. 1884 uchwaloną, więcej o . . . 43 420 „

Gdyby można kwotę na rok 1884. uchwaloną przyjąć jako wyraz rzeczywistych potrzeb tego tytułu, wtedy nadwyżka w kwocie 43.420 złr. na rok 1885. żądana byłaby usprawiedliwioną. Albowiem w roku tym przybywa na podwyższenie płac nauczycieli wskutek zwiększenia się ludności w wielu miejscowościach wydatek nowy a nieunikniony, gdyż z mocy Ustawy kra z dnia 26. Marca 1875 roku (Dz. u. kr. Nr.) wynikający, w pozycyi 2 w kwocie 8.355 zł. zawarty. Dalej wchodzi w życie w ciągu r. 1884 i 1885. szkół nowych 300, na których utrzymanie wydatek w poz. 3. 4. 5. w kwocie 30.372 zł. preliminowany uznać należy za uzasadniony. Kwota przeto pozostająca żądanej nadwyżki 4.693 zł. znajduje usprawiedliwienie w potrzebie przemiany szkół filialnych na etatowe, w obsadzeniu szkół siłami ukwalifikowanemi w miejsce niekwalifikowanych, nareszcie wprowadzenie w życie szkół 40 w ciągu r. 1883 zorganizowanych wcześniej, aniżeli było przewidywaném. To ostatnie zarządzenie bowiem uważać należy jako pożądany postęp w organizacyi szkół, zaś dokonane przemiany szkół filialnych na etatowe i obsadzenie posad lepszemi siłami przyjąć trzeba w tym roku jako nieuniknione następstwa systemu reorganizacyi szkół, który dopiero od r. 1884 porzucony, jeszcze w ciągu tegoż od działywać musiał.

Jednakże kwota powyżej oznaczona 306.000 zł. jak ją Wysoki Sejm na r. 1884. przyzwolil przewyższa rzeczywistą potrzebę zasiłku dla okręgowych funduszów szkolnych. Porównawczy rzut oka na cyfry w tym tytule przez dwa ostatnie lata uchwalone, tudzież rzeczywiście wydane

przekonywa, że preliminarz przenosił tutaj zawsze rzeczywistą potrzebę i to dosyć znacznie. Różnica ta wynosiła w r. 1882 . . . . 6.822 zł.
" " " " " 1883 . . . . 27.242 "

A że i w latach dawniejszych wyposażenie okręgowych funduszów szkolnych w tej rubryce bywało zwykle większe od potrzeby, dowodzi okoliczność, o której już wyżej wspomniono, iż likwidacya tych okręgowych funduszów szkolnych, co do których zamknięcia rachunkowe już są ukończone, wykazuje znaczne przetensye funduszu krajowego tytułem zwrotu nadwyżki przeważnie ztąd pochodzącej, że w pozycyi zasiłków od r. 1874 po koniec r. 1883. znacznie większe kwoty przyzwalano i asygnowano aniżeli rzeczywiście wydawano.

Zważyć przy tem potrzeba, że *zakładanie* licznych corocznie *szkół nowych*, tak dla kraju pożądane, chociażby z największą oszczędnością dokonywane, musi pociągnąć przez szereg lat następujących stale wzrastające zwiększanie się dotyczącej pozycyi wydatków zwyczajnych. Wzgląd przeto na finansowe położenie kraju prowadzi do nieubłaganej konieczności, ażeby do dokładnej ścisłości i możliwej oszczędności w przyzwalaniu corocznych potrzeb na *utrzymanie szkół istniejących* przystąpić zawczasu.

Kierując się tą myślą, wynikającą zresztą z intencyi tak zeszłorocznej rezolucyi sejmowej jako też dawniejszych zasad postępowania w komisyi budżetowej, przedstawiamy Wysokiemu Sejmowi następujące wykreślenia w Rubr. I w kolumnach sumaryusza wydatków i dochodów okręgowych funduszów szkolnych: IV, V, VI, VII.

W kolumnie IV. sumaryusza Rada szkolna kraj. preliminuje na „Przybory naukowe" 14.390 zł. to jest wliczając 300 szkół nowozorganizowanych i zorganizować się mających po 5 zł. na jedną szkołę. Już w r. 1880 zauważała komisya budżetowa, że potrzeba przyborów szkolnych nie jest w każdym roku zarówno uzasadnioną, wskutek czego na jej wniosek W. Sejm preliminowaną na ten cel podówczas kwotę 26.042 zł. do 8.110 zł. zniżył. Nie ulega wątpliwości, że szkoły dawniej zorganizowane miały już nader obfite fundusze, ażeby się w potrzebne przybory naukowe zaopatrzeć. Wynika ztąd, że dla większej części szkół istniejących potrzeba ta ogranicza się tylko do nieznacznych uzupełnień, które stosować się muszą do ogólnego położenia finansowego kraju w każdym roku. Komisya budżetowa mniema, że gdy na zaopatrzenie szkół istniejących przyzwalane były dotąd zawsze sumy bardzo znaczne, a w dwóch ostatnich latach mianowicie 26.460 zł. i 14.495 zł. odtąd z wydatkiem na cel powyższy bardzo oględnie postępować należy. Na rok 1885 komisya proponuje zniżenie preliminowanej kwoty do połowy (7.195) z kąd wynikłaby oszczędność 7.195 zł.

W kolumnie V. sumaryusza Rada szkolna kraj. preliminuje na „konferencye okręgowe kwotę . . . . 16.505 zł.

Wedle ksiąg kontowych utrzymywanych przy Radzie szkolnej krajowej z obrotu okręgowych funduszów szkolnych odbyły się dotąd w roku 1884 okręgowe konferencye w 22. okręgach. Wydatek rzeczywisty na ten cel poniesiony wynosi ogółem 7.513 zł. czyli 341 zł. na jeden okręg szkolny w przecięciu. Biorąc przecięcie to w przybliżeniu za normę dla okręgów 35 otrzymamy sumę ogólną 11.935 zł. czyli okrągło 12.000 zł., którąto sumę komisya budżetowa wstawia na pokrycie potrzeby na rok 1885, projektując ztąd zaoszczędzenie w kwocie . . . . 4.505. zł.

W kolumnie VI. sumaryusza Rada szkolna kraj. preliminuje na „Biblioteki okręgowe" 3.900 zł.

Komisya budżetowa daleką jest od tego, iżby miała zaprzeczać użyteczności zakładania i uposażania bibliotek okręgowych nie upatruje w nich jednak takiej dla istoty szkolnictwa wagi, iżby mogła uznać potrzebę stałego wzrastania wydatku na ten cel bez względu na wysokość wydatków innych dla szkolnictwa niezbędnych tudzież na finansowe siły kraju. Taka tendencya do wzrostu tkwi w preliminarzach Rady szkolnej krajowej. Biblioteki okręgowe były dotąd dotowane nader hojnie, i otrzymały one zwłaszcza w dwóch latach ostatnich sumy znaczne 3.750 i 3.900 zł. A ponieważ obecne położenie kraju wymaga koniecznie oszczędności, przeto

komisya budżetowa proponuje na rok 1885 zniżenie preliminowanej kwoty 3 900 zł. do 1.900 zł., a zatem oszczędność w kwocie . . . . 2.000 zł.

W kolumnie VII. sumaryusza Rada szkolna krajowa preliminuje pod tytułem „Rozmaite wydatki“ kwotę 11.760 zł. Tytuł ten zawiera wydatki dwojakiej natury. Mieści się tam najprzód kwota 6.090 której domaga się Rada szkolna od funduszu krajowego jako zwrot rzeczywiście wypłaconych kosztow na *siły pomocnicze* do prowadzenia rachunków z obrotu funduszów 35 okręgów szkolnych, które rozkładają się po 174 zł. na 1 okręg szkolny.

Pozycya ta w *zasadzie* jest tą samą, którą Rada szkolna krajowa w roku ubiegłym w kwocie 8.750 zł. w poz. 2. Rubr. I. osobno preliminowała, a której Wysoki Sejm zgodnie z wnioskiem komisyi budżetowej z zasadniczych powodów nie przyjął. Różni się ona jedynie tem od zeszłorocznej, że kiedy w roku ubiegłym Rada szkolna krajowa miała na myśli rachunkowe siły pomocnicze, które pracować miały w siedzibach Rad okręgowych szkolnych, teraz odnosi tę pozycyę do rachunkowych sił pomocniczych, które w zastępstwie Rad okręgowych rachunki tychże przy Radzie szkolnej krajowej prowadzą.

W sprawozdaniu na r. 1884. komisya budżetowa wykazała, że obowiązek ponoszenia kosztów sił pomocniczych do prowadzenia rachunków z obrotu okręgowych funduszów szkolnych z mocy obowiązującej ustawy nie ciężą na funduszu szkolnym okręgowym a więc także nie na funduszu krajowym, ale wyłącznie na Skarbie Państwa, gdyż art. 35 ust. kraj. o nadzorze szkół z dnia 25. Czerwca 1873. (Dz. ust. kraj. Nr. 255) wyraźnie stanowi, że „*polityczna władza* powiatowa dostarcza Radzie szkolnej okręgowej potrzebnych ubikacyj i sił pomocniczych, opędza także jej potrzeby kancelaryjne“. Jeżeli Rada szkolna krajowa działając w ramach ustawy o nadzorze nad zarządem funduszami szkolnemi okręgowemi w interesie tychże funduszów uznała konieczność takiego urządzenia rachunkowości co do tych funduszów, że przez to potrzeba sił pomocniczych dla Rad okręgowych ze strony władz politycznych powiatowych faktycznie ustała, a natomiast potrzeba takichże sił dla Rady szkolnej krajowej ze strony władzy politycznej krajowej, która tutaj działa w zastępstwie władz powiatowych, powstała, to okoliczność ta nie może w niczem zmienić *zasady prawnej*, która spoczywa na dnie postanowienia art. 35 wzmiankowanej ustawy, a która mając do rozwiązania pytanie zasadnicze: czyli koszta rachunków z funduszów szkolnych okręgowych mają ponosić fundusze szkolne czyli nie? stanowczo wyrzekła, że od kosztów takich fundusze szkolne są wolne, gdyż takowe obciążają Skarb Państwa.

Jakkolwiek przeto komisya budżetowa podniosła już należycie w uwagach wstępnych zbawienną użyteczność zarządzeń Rady szkolnej krajowej co do prowadzenia rachunków okręgowych funduszów szkolnych od początku r. 1884, — przecież nie czuje się ona w prawie nakładania na fundusz krajowy ciężaru, który w myśl ustaw obowiązujących na Skarbie Państwa spoczywa, wnosi przeto wykreślenie preliminowanej z tego tytułu kwoty . . . . . 6.090 zł.

Po strąceniu tej kwoty z sumy ogólnej 11.760 zł. pozostanie w kolumnie VII. kwota 5.670 zł. preliminowana na pokrycie tych potrzeb, które dotąd zawsze pod tytułem „Rozmaite wydatki“ przyzwalane były.

Że wysokość tych wydatków, o ile są koniecznemi, corocznie wzrasta, jest rzeczą naturalną, gdyż w miarę wzrostu liczby szkół i nauczycieli, przypadki, w których wydatki nieprzewidziane jak n. p. koszta ogłaszania konkursów, komisyj i dochodzeń dyscyplinarnych i t. p. lub też wydatki na prenumeratę potrzebnych czasopism, stają się potrzebnemi. Mimo to za podwyższeniem się tych wydatków w jednym roku z kwoty 3.900 zł. r. 1884., na kwotę 5.670 zł. a więc niemal o 50% żadne nie przemawia prawdopodobieństwo. Podług ksiąg kontowych biura rachunkowego przy Radzie szkolnej krajowej wydano w tej Rubryce od 1. Stycznia do 1. Września 1884. a więc w ciągu miesięcy 8miu ogółem 1.866 zł. czyli po 233 zł. na 1 miesiąc w przecięciu. Przyjmując kwotę tę jako średnią normę dla następujących 7miu miesięcy, służących jeszcze Radzie szkolnej krajowej do asygnowania na rachunek budżetu na rok 1884, otrzymalibyśmy kwotę 3.497 zł. jako ogólny wydatek na rok 1884. Nadto spodziewać się należy, że Rada

szkolna krajowa, uzyskawszy wskutek uporządkowania rachunków lepszy przegląd poszczególnych obrotów, usunie i z tej rubryki system ryczałtów, który dotąd w niektórych powiatach jeszcze istnieje, przez co w wydatkach tych większa ścisłość zaprowadzoną będzie. Na tej zasadzie komisya budżetowa wnosi wstawienie dla kolumny VII. kwoty . . . 3.900 zł.
tak jak w roku 1884. zkąd wyniknie zaoszczędzenie w kwocie . . . . 1.770 „
Gdyby Wysoki Sejm przychylił się do powyższych wniosków komisyi budżetowej, wtedy oszczędność proponowana znalazłaby wyraz w Rubr. I. w cyfrach następujących:

Kol. IV.	7.195 zł.
„ V.	4.505 „
„ VI.	2.000 „
„ VII.	6.090 „
	1.770 „
razem	21.560 zł.
po strąceniu tej kwoty od preliminowanej	349.420 „
pozostaje kwota	327.860 zł.

jako wydatek zwyczajny w Rubr. I. na „Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych".

W Rubryce I. Wydział krajowy projektuje zniżenie wydatku zwyczajnego o 52.416 zł. a więc o 30.856 zł. więcej aniżeli powyżej proponowano. Co do potrącenia przy tejże rubryce kwoty 105.620 zł. o tem będzie mowa przy preliminarzu dochodów krajowego funduszu szkolnego.

Jako wydatek nadzwyczajny w Rubr. I. poz. 6. Rada szkolna krajowa preliminuje na „Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych" 50 000 zł.

Aż do roku 1880. Rada szkolna krajowa udzielała okręgowym funduszom szkolnym zaliczek zwrotnych w miarę potrzeby bez ustanawiania kredytu na ten cel w budżetach krajowych. Od r. 1880. do roku 1882. włącznie, Wysoki Sejm wstawiał w budżet na zaliczki zwrotne corocznie po 50.000 zł. a suma zaległości aż po koniec roku 1881. bywała zawsze bardzo znaczną. W roku 1881. wpływały takowe do kasy funduszu krajowego obficiej, w skutek czego kredyt na zaliczki zniżony został w latach 1883. i 1884. do wysokości 5.000 zł. każdego roku; po koniec Września 1883 r. zalegała jeszcze suma 43.540 zł., która zmniejszyła się po koniec Czerwca r. 1884. do 35.419 zł. Nad rychłem ściągnieniem tych zaległości, czuwa tak Rada szkolna krajowa jako też Wydział krajowy.

Wysokość żądania w tej pozycyi na rok 1885. Rada szkolna krajowa usprawiedliwia obawą czasowego braku środków w kasach okręgowych funduszów szkolnych, dla której na rok 1885. dwojakie widzi źródło: raz okoliczność tę, iż w skutek likwidacyi, o której wyżej była mowa, poszczególne fundusze okręgowe pozbawione zostaną zasobów gotowych, gdyż takowe bądź na rzecz stron prestacyjnych lub funduszu emerytalnego, albo na korzyść funduszu krajowego zwrócić będą musiały; powtóre zaś wzmożenie się zaległości w prestacyach w tych okolicach nieuniknione, które w roku bieżącym najdotkliwiej klęską powodzi dotknięte zostały. Komisya budżetowa okoliczności przytoczone uznaje, i nie mogąc tego sobie życzyć, ażeby potrzeba konieczna zmusiła Radę szkolną do przekraczania kredytu, gdyby go zbyt szczupło wymierzono, uważając nadto, że pewien rozporządzalny zapas kasowy dla prawidłowego obrotu funduszów szkolnych jest niezbędny, zwłaszcza, że wydatek w pozycyi tej nie jest realnym, ale tylko przechodowym, przyjmuje tę pozycyę w preliminowanej wysokości 50.000 zł. I tutaj różni się komisya budżetowa od Wydziału kraj. który do pozycyi 6. tylko kwotę 5.000 zł. a więc mniej o 45.000 zł. wstawić proponuje, z tego wychodząc zapatrywania, że należytem ściąganiem prestacyj Rady okręgowe zapobiegać winny brakowi gotówki. Nadmienić jednak już tutaj wypada, że różnica pomiędzy kwotą Wydziału krajowego a kwotą komisyi w tej pozycyi nie będzie miała żadnego prawie wpływu na wynik budżetowy ostateczny, jeżeli zostałaby przyjętą propozycya komisyi budżetowej, ażeby preliminarz dochodów przez Wydział krajowy projektowany, podnieść o kwotę wyrównywającą zwiększenie powyższej pozycyi wydatku.

W Rubryce II poz. 7, 8, 9, Rada szkolna krajowa preliminuje na „Substytucye“ ogółem kwotę 107.000 zł. Na płace dla nauczycieli nadetatowych, Rada szkolna krajowa preliminowała dotąd suma każdorocznie kwotę niższą, aniżeli w dotyczącym roku była wydaną. Kwoty preliminowane W. Sejm zwłaszcza w latach ostatnich znacznie obniżał i w tejto Rubryce leżało źródło znacznych przekraczań preliminarza ze strony Rady szkolnej krajowej.

Wynikłość wynosiła w roku 1880	60.000 zł.
„ „ „ 1881	137.657 „
„ „ „ 1882	108.424 „
„ „ „ 1883	107.997 „
wynikłość średnia z lat 3 ostatnich	118.029 zł.

Komisya budżetowa powzięła wprawdzie wiadomość, że Rada szkolna stosując się do zeszłorocznych uchwał Wysokiego Sejmu zaleciła okręgowym Radom szkolnym jak najściślejszą oględność co do klas równorzędnych kórych tworzenie właśnie tę rubrykę podwyższa.

Musi ona wszelako wyrazić przekonanie, że jeśli ma być osiągnięty cel oszczędności uchwałą sejmową z roku zeszłego zamierzony, od Rady szkolnej krajowej spodziewać się trzeba skutecznych zarządzeń, któreby przecięcie dotychczasowego wydatku na płace nauczycieli nadetatowych z powodu klas równorzędnych znacznie obniżyło i stałe zmiejszanie się tegoż spowodowało. Dla pokrycia potrzeb ze wzmagającej się frekwencyi w szkołach ludowych wynikających, służyć ma w myśl intencyi W. Sejmu nauka półdzienna której koszta znajdą wyraz w budżecie jako wydatek na wynagrodzenie za godziny nadobowiązkowe. Wydatek ten będzie wzrastał każdorocznie, wszakże z natury rzeczy w mniejszej proporcyi aniżeli zniżać się powinien koszt klas równorzędnych. Gdy jednak obadwa te wydatki jedno mają przeznacznie i nawzajem uzupełniać się powinny, przeto komisya budżetowa proponuje, ażeby w preliminarzu obadwa rzeczone wydatki jedną objąć pozycyą i wstawić na rok 1885., na płace dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych oraz na wynagrodzenia za godziny nadobowiązkowe razem kwotę . . 100.000 zł. mniemając nadto, zgodnie z Wydziałem krajowym, że tak jak w latach poprzednich z pozycyi tej pokryć należy także preliminowany w poz 9. wydatek, na zastępstwo chorych nauczycieli lub takich, którzy w urzędowaniu doznają przeszkody.

W tej rubryce komisya budżetowa proponuje więcej o . . . . . . 12.000 zł. od Wydziału krajowego, tudzież od preliminarza na r. 1884. zaś mniej o . . . 7.997 zł. od wynikłości w r. 1883., przedstawiając w porównaniu do preliminarza Rady szkolnej krajowej zaoszczędzenie w kwocie . . . . 7.000 zł.

Rubryki wydatków: III, IV, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, w łącznej wysokości . 109.743 zł. Komisya budżetowa przyjmuje podług preliminarza Rady szkolnej krajowej, w czem różni się od Wydziału krajowego o tyle, że tenże w Rubr. XIII. pozycyę 48. „Rozmaite inne“ w kwocie 3.000 zł. całkowicie skreśla.

W *Rubryce V.* Rada szkolna krajowa preliminuje na „Remuneracyę i zapomogi“ ogółem taką samą kwotę 30.000 złr., jak na r. 1884. przyzwoloną została. Różnica polega tylko na innym rozdziale poszczególnych kwot w czterech pozycyach tej rubryki zawartych.

I tak poz. pierwsza tej rubryki na rok 1884. obejmowała pod tytułem remuneracyj zmiennych i zapomóg dla nauczycieli kwotę . . . . 20.000 zł.
poz. druga zawierała remuneracyę dla katechetów w kwocie . . . . . 8.000 „
poz. trzecia i ostatnia remuneracyę za naukę robót ręcznych . . . . . 2.000 „
razem 30.000 zł.

Ponieważ jednak z pozycyi pierwszej w rzeczywistości wydawano dotąd renumeracye nietylko dla nauczycieli, ale także dla inspektorów okręgowych i dla katechetów, więc Rada szkolna krajowa, chcąc ażeby budżet był wiernem odbiciem rzeczywistego stanu rzeczy, rozdzieliła na rok 1885. pozycyę pierwszą tej rubryki

w proporcyi rzeczywistych potrzeb i wydatków, wskutek czego do budżetu przybyła nowa pozycya remuneracyj dla inspektorów (poz. 16) w kwocie . . . . 3.000 zł.
poz. (17) remuneracyi dla katechetów zwiększyła się o . . . . . . 4.000 „
a wskutek tego zmniejszyła się poz. (15, remuneracyj dla nauczycieli, tak że wraz z poz. (18) remuneracyi na roboty ręczne cała rubryka wynosi tak jak poprzednio . 30.000 zł.

Komisya budżetowa ze stanowiska swojego życzyć sobie tylko może ścisłości w budżetowaniu tej rubryki i jakkolwiek nie mogłaby dzisiaj popierać wzrostu którejkolwiek z jej poszczególnych pozycyj, nie znajduje przecież podstawy do zniżania jej na sumę 25.000 zł. jak to Wydział krajowy proponuje.

Co do pozyzyi 16, w szczególności zawierającej remuneracyę dla inspektorów w kwocie 3.000 zł. komisya budżetowa powzięła wiadomość z odezwy Rady szkolnej z dnia 12. Lipca 1884., LW. 370./84., że Skarb państwa tylko w wypadkach wyjątkowych i tylko tym inspektorom okręgowym przyzwala zapomogi, którzy są nauczycielami na etacie Skarbu państwowego. Prócz tego zważyć należy, że Skarb Państwa ponosi wprawdzie koszta zastępstwa tych nauczycieli, którzy inspektorami okręgowymi mianowani zostali, bez względu na to, czyli ci są na etacie szkół ze Skarbu Państwa dotowanych, czy też na etacie szkół ludowych, płace jednakże tych ostatnich ciężą zawsze na funduszach szkół ludowych. Inspektorowie okręgowi nie mają własnego etatu, któryby dawał im możność posuwania się na wyższe posady w miarę zasług w ich właściwym zawodzie położonych. Taki stan niepewny nie może być dla szkolnictwa pożyteczny, a wynika ztąd i ta nieprawidłowość, że pośrednio ogranicza on prawo prezenty Rad szkolnych miejscowych, gmin, albo osób do tego uprawnionych i prowadzi do tego, że nauczyciel ludowy przeznaczony tymczasowo na zastępstwo takiego nauczyciela, który pełni funkcye inspektora, chociaż zwykle przez dłuższy przeciąg czasu na jednej pozostaje posadzie, uważa tą posadę zawsze tylko za tymczasową i nie oddaje się jej z tą gorliwością i z tem zamiłowaniem, jakie tylko stałość posady wyrodzić może.

Komisya budżetowa uznaje wprawdzie, że inspektorowie okręgowi w czynnościach swoich tak przy organizacyi szkół jako też przy ich nadzorze mają sposobność położyć szczegółowe zasługi około rozwoju szkólnictwa ludowego w tym duchu i w tym kierunku, jaki mu ustawodawstwo krajowe i zasadnicze uchwały Wysokiego Sejmu wskazują, i w takich wypadkach wynagrodzenie istotnych zasług około dobra kraju z funduszów krajowych będzie w zupełności uzasadnione. Gdy jednakże inspektorowie okręgowi w myśl ustawy z d. 25. Czerwca 2873. Nr. 255. dz. ust. kraj. są urzędnikami, przez Ministra Wyznań i Oświecenia mianowanymi, których powołanie przedewszystkiem odnosi się do interesów państwowych, przeto ciężar odpowiedniego uposażenia inspektorów i wspierania ich przez remuneracye lub zapomogi spada wpierwszej linii niewątpliwie na skarb Państwa. Jakkolwiek przeto komisya budżetowa przyjmuje w zasadzie wydatek remuneracyj nadzwyczajnych dla inspektorów i przypuszczając, że Rada szkolna krajowa w rozdawnictwie tychże postępować będzie według powyższych wskazówek nie zniża na r. 1885. kwoty preliminowanej, uważa jednak za właściwe uczynić wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą

Rezolucyę:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w celu uzyskania z c. k. skarbu Państwa dla okręgowych inspektorów przy szkołach ludowych należytego uposażenia a w szczególności także potrzebnej dla wspierania ich przez remuneracye i zapomogi dotacyi, na drodze właściwej odpowiednie poczynił kroki.

W *Rubryce VI.* Rada szkolna krajowa preliminuje prócz pozycyi (20) dodatku konkurencyjnego na część budynku szkólnego w Tarnowie w poz. 19 na podatki i ekwiwalenta gruntów

szkolnych 1.000 zł. Wydział krajowy sprzeciwia się tej ostatniej pozycyi, opierając się na postanowieniu art. 19 ust. kraj. z dnia 2. Maja 1873 r. (Dz. u. kr. Nr. 251) wedle którego przy wliczaniu dochodu z gruntów nauczycielowi do użytku przydanych, podatek od tychże gruntów przypadający ma być od dochodów potrącony, a tylko czysty dochód wliczony. Wynika ztąd niewątpliwie że ciężar podatku gruntowego spada podług ustawy w pierwszej linii na fundusz szkolny miejscowy. Ponieważ jednak strącenie dochodów z gruntów musi się wykonać przed rozpoczęciem roku, gdyż nauczyciel powinien otrzymywać płacę swoją regularnie, zaś wysokość podatku z dodatkami nie jest wówczas jeszcze ustaloną przeto postępuje się tak, iż nauczycielom wliczany bywa dochód z gruntów brutto, przez co kwota podatku gruntowego spada jako ciężar na fundusz przeznaczony na płace nauczycieli. Manipulacya ta byłaby obojętną dla funduszu krajowego gdyby nie było żadnej szkoły, któraby pokrywała z funduszu miejscowego szkolnego całkowicie wydatek płac nauczycieli. Ponieważ takie szkoły nie istnieją, przeto co do takich szkół przejęcie tego wydatku do rubryki VI sprzeciwiałoby się ustawie. W przypuszczeniu, że Rada szkolna krajowa ograniczy wydatki w tej rubryce jedynie do wypadków z ustawą zgodnych, komisya budżetowa zniża preliminowaną kwotę do połowy (500) skąd wyniknie w rubr. VI zaoszczędzenie . . . . 500 zł.

Z preliminarza wydatków pozostaje jeszcze Rubr. XIV, obejmująca „Zasiłki na budowę szkół“, co do której komisya budżetowa, biorąc wzgląd na okoliczności przez Wydział krajowy w sprawozdaniu na str. 26 wyczerpująco przedstawione, bacząc zarazem na ciężkie położenie funduszu krajowego w roku przyszłym preliminowaną kwotę 30.000 zł. zgodnie z Wydziałem krajowym tak jak w roku zeszłym na 15.000 zł. zniża.

Zaoszczędzenie ztąd wynikające wyniosłoby przeto w Rubryce XIV. . . . . 15.000 zł.

Gyby Wysoki Sejm przyjął powyższe wnioski komisyi budżetowej, zaoszczędzenia w preliminarzu wydatków wynosiłyby:

w R. I	. . . .	21.560 zł.
„ II	. . . .	7.000 „
„ VI	. . . .	500 „
„ XIX	. . . .	15.000 „
	razem .	44.060 „

czyli strącając tę kwotę od żądanej przez Radę szkol. kraj.	677.313 zł.
Preliminarz wydatków wynosiłby ogółem	633.253 „
a mianowicie wydatków zwyczajnych	558.858 „
wydatków nadzwyczajnych	74.375 „
razem .	633.253 zł.

Dochody.

Wydział krajowy preliminuje dochody kraj. funduszu szkolnego na rok 1885 w R. I—IX ogółem na . . . . 126.495 zł.

Kwoty w poszczególnych pożyczkach i Rubrykach dochodów komisya budżetowa przyjmuje tak, jak je Wydział krajowy przedstawia, mniema jednakże, że na rok 1885 przybywa nowa pozycya, a mianowicie: *„Zwrot zaoszczędzeń w zasiłkach dla funduszów szkolnych okręgów za czas od roku 1874 po koniec roku 1883.“*

Już w uwagach wstępnych komisya budżetowa nadmieniła, że z likwidacyi dokonywającej się w miarę wykończenia zamknięć rachunkowych z obrotu okręgowych funduszów szkolnych za czas od r. 1874 do r. 1883 okazuje się, iż od funduszów szkolnych okręgowych przypadają na rzecz krajowego funduszu szkolnego znaczne zwroty przeważnie z tego powodu, że na „Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych“ a więc w Rubryce I. wydatków przez okres lat dziesięciu od r. 1874 zaczynając wyższe kwoty corocznie były przyzwalane i asygnowane, aniżeli podług rzeczywistych potrzeb wydawane. Część tych należytości czynnych krajowego funduszu szkolnego mieści się w zale-

głościach stron prestacyjnych ale część znaczna tychże leży w zasobach gotówki znajdujących się w kasach Rad okręgowych szkolnych.

Suma zwrotów wynikająca z likwidacyi 11 okręgów, których zamknięcia biuro rachunkowe dotąd ukończyło dochodzi do wysokości 200.000 zł. Zasoby gotówki w kasach Rad okręgowych z dniem 1. Września b. r. obliczone wynoszą przeszło 220.000 zł. a gdy się zważy, że wysokość tej gotówki obliczana w różnych terminach roku bieżącego pozostaje mniej więcej zawsze jednakowa, przyjąć trzeba, że cała ta kwota gotówki przedstawia właśnie część funduszu zaoszczędzeń, które przeważnie na rzecz kraj. funduszu szkolnego tytułem powyższych zwrotów przypadnie.

Zwroty te z natury swojej stanowią dochód krajowego funduszu szkolnego, są one bowiem w istocie rzeczy zaliczką, za pomocą której fundusz krajowy na cele oświaty przeznaczony zastępował czasowo strony prestacyjne w pokryciu potrzeb na szkoły ludowe na nich ciężących. Na tej podstawie komisya budżetowa mniema, iż kwoty ztąd pochodzące wstawić należy w dochody krajowego funduszu szkolnego. A ponieważ komisya budżetowa uznając potrzebę czasowego zasilania kas okręgowych gotówką przyjęła w Rubr. 1. poz. 6 preliminowaną kwotę na zaliczki zwrotne w kwocie żądanej 50.000 zł., zważywszy następnie że z prestacyj szkolnych na rok 1884. przypadających dotąd nieznaczne tylko kwoty do kas Rad okręgowych wpływały a przeto gdy takowe w miesiącach Wrześniu, Październiku, jak zwykle obficiej wpłyną, nie będzie powodu obawiać się, iżby przyzwolona kwota zaliczek nie miała wystarczyć, komisya budżetowa proponuje, ażeby do Rubryki dochodów jako poz. 24 wstawić można kwotę 150.000 zł. Proponuje się osobną pozycyę dla tego, iż przez to osiągnie się lepszy przegląd, zwłaszcza, że tytuł ten przyniesie krajowemu funduszowi szkolnemu na rok 1886. niewątpliwie także znaczną kwotę dochodów, a i w latach następujących, skoro zamknięcia rachunkowe zaczną być przedkładane w terminie prawidłowym, w pozycyi tej wpływać będą prawdopodnie corocznie pewne chociaż później drobniejsze już kwoty.

Wydział krajowy proponuje odmienną formę dla użycia wspomnionych wyżej zwrotów na korzyść krajowych funduszów szkolnych. Strąca on mianowicie wprost przy Rubryce I. wydatków ze sumy, jaką pod poz. 1. w wysokości 259.196 zł. przyjmuje kwotę 105.620 zł. mniemając, że są to zaległości prestacyjne już ściągnięte, które gdy będą obrócone na pokrycie wydatków Rubr. I., krajowy fundusz szkolny dozna odpowiedniego zaoszczędzenia. Gdy jednak sumy: 105.620 zł. podług projektu Wydziału krajowego a 150.000 zł. podług propozycyi komisyi budżetowej, jakkolwiek istotnie od stron prestacyjnych uiszczone, nie są jednakże niczem innem jak tylko należytością czynną, a więc dochodem krajowego funduszu szkolnego, dla tego wypada pozostawić kwotę wydatków w Rubr. I. niezmienioną, a wstawić sumę przypadających zwrotów w dotyczącą Rubrykę dochodów, ile że inaczej znikłaby ewidencya tego dochodu w skutek dokonanego faktycznie potrącenia. Nadmienia się w końcu, że komisya budżetowa, chcąc jaśniej uwidocznić tytuł Rubryki VII. dochodów zmieniła jej napis na „Rozmaite wpływy". Jeśli Wysoki Sejm przychyli się do zapatrywań komisyi budżetowej, wtedy preliminarz dochodów krajowego funduszu szkolnego przedstawi cyfry następujące:

Rubr. I.	poz.	1—10	14.713 zł.
„ II.	„	11—14	9 „
„ III.	„	15—17	530 „
„ IV.	„	18	2.835 „
„ V.	„	19	— „
„ VI.	„	20	7.250 „
„ VII.	„	21—25	176.215 „
„ VIII.	„	26	54.943 „
„ IX.	„	27	20.000 „
		Razem	276.495 zł.

Zestawiając powyższą kwotę dochodów z sumą wydatków . . . . . . 633.253 „

otrzymalibyśmy . . . . 356.758 zł.

jako niedobór na r. 1885. który byłby *większym* od niedoboru przez Wydział krajowy projektowanego	302.782 „
o	53.976 „
zaś *mniejszym* od niedoboru z r. 1882.	386.344 „
o	29.586 „
od niedoboru z r. 1883.	395.947 „
o	39.189 „

Zanim komisya budżetowa przystąpi do ostatecznego sformułowania swoich wniosków, wypada jej dotknąć jeszcze kwestyi, co do której Wysoki Sejm pod dniem 19. Października roku 1883. powziął uchwałę, polecając Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył wnioski:

a) względem zarządu funduszami szkolnemi, tudzież *b)* względem zapobieżenia przekraczaniom funduszu szkolnego krajowego. — Co do zarządu funduszami szkolnemi (ad *a*) Wydział krajowy w sprawozdaniu o preliminarzu na r. 1885. podaje do wiadomości Wys. Sejmu (na str. 26—28) te zarządzenia, które Rada szkolna krajowa w roku ubiegłym w tym względzie wykonała. Oceniając ich doniosłość, Wydział krajowy wyraża nadzieję, że *reforma ta do pożądanych doprowadzi skutków, a tem samem odpadnie konieczność wprowadzania w życie dalszych zmian w zarządzie funduszami szkolnemi*". Co do zapobieżenia przekraczaniom funduszu szkolnego krajowego (ad *b*). Wydział krajowy projektuje (na str. 29. sprawozdania) zmianę dotychczasowej zasady asygnowania sumy wydatków krajowego funduszu szkolnego.

W tej mierze komisya budżetowa przedewszystkiem wyszła z założenia, że dwa przedmioty w powyższej uchwale sejmowej złączone, to jest sprawa zapobieżenia przekraczaniom funduszu szkolnego krajowego, i pytanie, w jaki sposób i z jakim skutkiem wykonywa się *zarząd funduszami szkolnemi okręgowemi*, stoją ze sobą w związku nierozerwalnym. Gdyby ten zarząd był urządzony i prowadzony w sposób dający rękojmię zupełnej ścisłości i należytej kontroli, wtedy krajowy fundusz szkolny nie byłby narażony na przekraczanie preliminarza więcej, aniżeli to może mieć miejsce w razie nieprzewidzianej potrzeby wydatków wyjątkowych a nieodzownych. Takiego zarządu nie było po koniec roku 1883., ale były w każdym razie w latach ostatnich na skutek nalegań z łona W. Sejmu pewne usiłowania do ujęcia obrotu funduszów szkolnych okręgowych w ściślejszy nadzór, któreto usiłowania odbiły się praktycznie w wynikłościach z roku 1882. i 1883. Kiedy bowiem przed rokiem 1882. preliminarz wydatków przekraczany bywał zawsze wyżej 50.000 zł., aż do wysokości 78.453 zł. w roku 1877, — przekroczenie to wynosiło w 1882. roku 14.212 zł., zaś w roku 1883. 8.105 zł. Z początkiem roku 1884. Rada szkolna krajowa stosując się do życzenia W. Sejmu, zaprowadziła co do zarządu funduszami szkolnemi reformę stanowczą, od której i Wydział krajowy spodziewa się tak dobrych skutków, że nie widzi potrzeby czynienia Wysok. Sejmowi jakichkolwiek wniosków w myśl ustępu pierwszego zeszłorocznego polecenia sejmowego.

Nowy ten stan rzeczy nie trwa jeszcze nawet roku całego, i zanim daną będzie możność wypróbowania dobroci i skuteczności zarządzonej reformy, nie sądzi komisya iżby wskazane były jakiekolwiek zmiany zasadnicze, któreby odpowiedzialność Rady szkolnej krajowej za skutki tej reformy umniejszały. Jakkolwiek przeto komisya budżetowa we wnioskach, które Wydział krajowy co do drugiego ustępu sejmowej uchwały z roku zeszłego przedstawia, chętnie uznaje chwalebną dbałość Wydziału krajowego około dobra funduszów jego pieczy poruczonych, *na teraz* jednak nie może ona W. Sejmowi doradzać, ażeby przystąpił do jakiejkolwiek zmiany zasadniczej w urządzeniu tego stosunku między Radą szkolną krajową z jednej a Sejmem i Wydziałem krajowym z drugiej strony który w każdym razie dla Rady szkolnej krajowej stanowił punkt wyjścia dla dokonanej świeżo reformy w zarządzie funduszów szkolnych.

Ostatecznie komisya budżetowa wnosi:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wydatki krajowego funduszu szkolnego na rok 1885 w następujących kwotach:

Rubryka	I.	Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych	377.860 zł.
„	II.	Substytucye	100.000 „
„	III.	Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye	3.775 „
„	IV.	Adjuta	5.000 „
„	V.	Remuneracye i zapomogi	30.000 „
„	VI.	Podatki i daniny	650 „
„	VII.	Koszta podróży i dyety	500 „
„	VIII.	Dodatki pięcioletnie dla nauczycieli	70.735 „
„	IX.	Dodatek do funduszu emerytalnego	12.800 „
„	X.	Emerytury	5.600 „
„	XI.	Dary z łaski	3.533 „
„	XII.	Potrzeby ogólnej natury	1.000 „
„	XIII.	Rozmaite	6.800 „
„	XIV.	Zasiłki bezzwrotne i zaliczki zwrotne na budynki szkolne	15.000 „
		Suma wydatków	633.253 zł.

Dochody krajowego funduszu szkolnego na rok 1885. w następujących kwotach:

Rubryka	I.	Odsetki od kapitałów	14.713 zł.
„	II.	Z dóbr i realności	9 „
„	III.	Dodatki	530 „
„	IV.	Zysk ze sprzedaży książek szkolnych	2.835 „
„	V.	Zapisy i darowizny	— „
„	VI.	Taksy od spadków	7.250 „
„	VII.	Rozmaite wpływy	176.215 „
„	VIII.	Dodatek z c. k. Skarbu państwa	54.943 „
„	IX.	Zwroty zaliczek danych na budynki szkolne	20.000 „
		Suma dochodow	276.495 zł.

II. Wysoki Sejm raczy pozwolić:

Na przenoszenie kredytów uchwalonych na wydatki zwyczajne w Rubrykach II. IV. V. i VII. tudzież na wzajemne przenoszenie takichże kredytów w Rubrykach XI. i XII.

III. Wysoki Sejm raczy uchwalić „Rezolucyę“

w osnowie powyżej w sprawozdaniu zamieszczonej.

We Lwowie dnia 26. Października 1884.

Za przewodniczącego:
Smarzewski.

Sprawozdawca:
Madeyski.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.